

mr. J.H.J. (Jeroen) de Wildt
dewildt@planet.nl

Den Haag, 30 november 2020

BIJDRAGE AAN DE INTERNETCONSULTATIE BETREFFENDE HET CONCEPT-WETSVORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE ALGEMENE WET GELIJKE BEHANDELING EN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT TEN AANZIEN VAN SEKSUELE GERICHTHEID EN GENDERIDENTITEIT

"When I use a word," Humpty Dumpty said, in rather a scornful tone, "it means just what I choose it to mean—neither more nor less."

"The question is," said Alice, "whether you can make words mean so many different things."

"The question is," said Humpty Dumpty, "which is to be master—that's all."

Lewis Carroll, *Through the Looking-Glass and What Alice Found There* [1]

INHOUDSOPGAVE VAN DEZE BIJDRAGE

1. TER INLEIDING
2. WIJZIGINGEN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT
3. WIJZIGINGEN IN DE ALGEMENE WET GELIJKE BEHANDELING
  - 3.1. Ter inleiding
  - 3.2. De (voor)geschiedenis van de non-discriminatiegrond "hetero- of homoseksuele gerichtheid" in de Algemene wet gelijke behandeling
    - 3.2.1. De Nederlandse wetgever heeft een verleden met dit onderwerp. Dat siert hem, maar heeft ook consequenties
    - 3.2.2. De Nederlandse wetgever vat het begrip "seksuele gerichtheid" zeer breed op
  - 3.3. Voorstel om "hetero- of homoseksuele gerichtheid" te vervangen door "seksuele gerichtheid"
    - 3.3.1. Verduidelijking non-discriminatiegrond "geslacht"
    - 3.3.2. "Hetero- of homoseksuele gerichtheid": vervangen door "seksuele gerichtheid" ?
      - 3.3.2.1. De motie Jasper van Dijk c.s.
      - 3.3.2.2. Kabinetsreactie op de motie Jasper van Dijk c.s.
      - 3.3.2.3. Openbare consultatie een jaar vertraagd: is er toch een probleem ?
      - 3.3.2.4. Een kijkje in de keuken
  - 3.4. Toetsing concept-wetsvoorstel op "overinclusie"
  - 3.5. Andere oplossingen zijn denkbaar

1. TER INLEIDING

Dit commentaar is geschreven vanuit de zorg, dat de beoogde verduidelijking van de non-discriminatiegrond “hetero- of homoseksuele gerichtheid” zijn doel voorbij schiet. Want hoewel de regering er erg veel woorden voor nodig heeft om het maar niet al te expliciet te zeggen, dat doel is duidelijk: bescherming van alle vormen van seksuele gerichtheid binnen het heteroseksuele en LHBTIQCAP-spectrum [2]. In de voorbereiding van de consultatiefase is onderkend dat het enkele gebruik van de term “seksuele gerichtheid” het risico van “overinclusie” met zich brengt, doordat daar ook andere vormen van seksuele gerichtheid onder vallen, zoals – onder veel meer - pedoseksualiteit en seksuele gerichtheid op dieren. Terecht is er door preadviseurs Van den Brink & Tigchelaar op gewezen dat gebrek aan maatschappelijke acceptatie van bepaalde vormen van seksuele gerichtheid op zichzelf geen goede reden is om daaraan bescherming tegen discriminatie te onthouden. Maar ook zij zien de noodzaak van nauwkeurige begrenzing daar waar de rechten van anderen in het gedrang komen. In het aanbrengen van die begrenzing faalt het concept-wetsvoorstel opzichtig, zoals vergelijking met het laatst bekende (lees: openbaar gemaakte) ambtelijke overzicht van wetgevingsopties duidelijk maakt.

2. WIJZIGINGEN IN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT

Lang verhaal kort: in artikel 137c Wetboek van Strafrecht is de non-discriminatiegrond “geslacht” niet meegenomen in het verbod van groepsbelediging. Dat vindt zijn grond in de wens tot bescherming van de vrijheid van meningsuiting, want belediging op grond van geslacht vindt mondeling en schriftelijk zo vaak plaats, dat handhaving illusoir zou zijn. Het nu voorliggende voorstel voorziet voor wat betreft de groepsbelediging in een verruiming van de bestaande non-discriminatiegrond “hetero- of homoseksuele gerichtheid” in “seksuele gerichtheid”. In het hierna volgend commentaar over de voorgestelde wijzigingen in de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) wordt betoogd dat het begrip “seksuele gerichtheid” – zo dat niet nader wordt omschreven - een aanzienlijk breder bereik heeft dan de LHBTIQCAP-sfeer. Dat is problematisch binnen het gelijkebehandelingsrecht, maar kan in deze strafrechtelijke context moeilijk worden afgewezen. Belediging wegens welke seksuele gerichtheid dan ook is maatschappelijk niet aanvaardbaar en kan zonder aarzeling in deze strafbepaling worden meegenomen.

Hetzelfde geldt voor de toevoeging “hun geslachtskenmerken, genderidentiteit of genderexpressie”. Daarmee wordt de non-discriminatiegrond “geslacht” in beperkte mate onder het beledigingsverbod gebracht, maar de argumentatie daarvoor is overtuigend.

3. WIJZIGINGEN IN DE ALGEMENE WET GELIJKE BEHANDELING

3.1. TER INLEIDING

Nederland is tegenwoordig wel genezen van de gedachte een gidsland te zijn, maar op bepaalde terreinen is het wel degelijk trendsettend geweest. En al ruim voordat ons land als eerste in 2001 het huwelijk openstelde voor personen van hetzelfde geslacht had de Tweede

Kamer zich reeds in 1978 uitgesproken tegen discriminatie op grond van homoseksualiteit. In een bijna Kamerbreed aanvaarde motie Haas-Berger vroeg de Tweede Kamer toen om indiening van een wetsvoorstel *“dat zich richt tegen alle vormen van discriminatie op grond van geslacht, daarbij inbegrepen discriminatie op grond van homofilie, en huwelijkse staat”* [3]. Dat bleek nogal wat voeten in de aarde te hebben: het zou tot 1994 duren voordat de Algemene wet gelijke behandeling in werking trad. Maar die was dan ook uitgegroeid tot een regeling van de horizontale werking van het discriminatieverbod in artikel 1 van de Grondwet van 1983. Dat gebeurde allemaal ruim voordat de Europese Unie anno 2000 eindelijk de non-discriminatiegrond “seksuele gerichtheid” opnam in haar Handvest Grondrechten.

3.2. DE (VOOR)GESCHIEDENIS VAN DE NON-DISCRIMINATIEGROND “HETERO- OF HOMOSEKSUELE GERICHTHEID” IN DE ALGEMENE WET GELIJKE BEHANDELING

Eerder dit jaar verscheen in *Beleid en Maatschappij* een prachtig overzichtsartikel van de hand van Joke Swiebel, *“De AWGB als mijlpaal in de Nederlandse homo-geschiedenis”*. De verleiding is groot om daar uitvoerig uit te citeren, maar de tekst is online beschikbaar [4].

Deze paragraaf beperkt zich daarom tot twee relevante aspecten van de wetsgeschiedenis tot nu toe:

3.2.1. De Nederlandse wetgever heeft een verleden met dit onderwerp. Dat siert hem, maar heeft ook consequenties

Nederland was met zijn Algemene wet gelijke behandeling (1994) het eerste land in Europa met een breed anti-discriminatieverbod waar het homoseksualiteit betreft. De meeste andere landen hebben dergelijke wetgeving eerst ingevoerd ter uitvoering van de in 2000 door de Europese Unie aangenomen “algemene kaderrichtlijn” 2000/78/EC [5]. De wordingsgeschiedenis is dus een andere dan in de ons omringende landen en behoort – aldus Swiebel – eerder tot de politieke naweeën van de seksuele revolutie van de jaren zestig. Daar valt het nodige op af te dingen, maar belangrijker is dat de Nederlandse wetgever niet kan doen of de kaderrichtlijn met de introductie van de non-discriminatiegrond “seksuele gerichtheid” een “Stunde Null” van de Nederlandse wetgeving ter bestrijding van LHBTIQ-discriminatie betekende.

Dit wordt treffend geïllustreerd doordat in de EG-Implementatiewet Awgb (Stb. 2004, 119 - 6) waarmee de Awgb werd aangepast aan onder andere de kaderrichtlijn, de terminologie “hetero – of homoseksuele gerichtheid” ongewijzigd bleef [7].

3.2.2. De Nederlandse wetgever vat het begrip “seksuele gerichtheid” zeer breed op

Zelf had de Nederlandse wetgever daar immers al wat beter over nagedacht en reeds vastgesteld dat het begrip “seksuele gerichtheid” een brede strekking heeft. In de memorie van toelichting (1991) op het wetsvoorstel dat tot de uiteindelijke Awgb (1994) leidde schreef hij: *“Seksuele gerichtheid ziet op de gerichtheid van een persoon in seksuele en liefdesgevoelens, -uitingen en relaties”* [8]. Dat is een zeer breed spectrum, waarin de objecten van die gevoelens, uitingen en relaties onbenoemd blijven. Daardoor sluit deze

begripsomschrijving bijkans alle soorten en varianten van seksuele gerichtheid in, ook die welke bij voorkeur onbenoemd blijven, zoals pedofilie, hebefilie, efebofilie, hyperseksualiteit (satyriasis / nymphomanie), necrofilie, bestialiteit, zoöfilie, voyeurisme, exhibitionisme, fetisjisme, enzovoort. Als ze wèl worden benoemd, worden ze liefst gepathologiseerd en als “stoornis” weggedefinieerd [9]. De Nederlandse wetgever liep met ferme pas door dit mijnenveld door – indachtig de maatschappelijke en politieke voorgeschiedenis - de betreffende non-discriminatiegrond af te bakenen tot “hetero- of homoseksuele gerichtheid”. Anno 1991 kon dat inmiddels geen kwaad meer.

3.3. VOORSTEL OM “HETERO- OF HOMOSEKSUELE GERICHTHEID” TE VERVANGEN DOOR “SEKSUELE GERICHTHEID”

3.3.1. Verduidelijking non-discriminatiegrond “geslacht”

Op 16 januari 2017 werd een initiatiefvoorstel ingediend dat – na verdediging door de Tweede Kamerleden Bergkamp, Van den Hul en Özütok – uiteindelijk zou leiden tot de op 1 november 2019 in werking getreden Wet verduidelijking rechtspositie transgender personen en intersekse personen (Stb. 2019, 302). Deze wet verduidelijkte een aantal bepalingen van de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb).

3.3.2. “Hetero- of homoseksuele gerichtheid”: vervangen door “seksuele gerichtheid” ?

3.3.2.1. De motie Jasper van Dijk c.s.

Niet onverwacht kwam tijdens de TK-behandeling van dit voorstel weer de vraag aan de orde of in de Awgb de formulering van de non-discriminatiegrond “hetero- of homoseksuele gerichtheid” niet moest worden vervangen door “seksuele gerichtheid”. Een daartoe strekkend amendement (34650, nr. 9) werd ingetrokken ten gunste van een motie die daartoe opriep (nr. 10). Die werd weer ingetrokken ten faveure van een motie Jasper van Dijk c.s. (nr. 11) die de regering verzocht te onderzoeken wat de toegevoegde waarde van zo’n wijziging zou zijn, of deze wijziging mogelijk is en vervolgens een voorstel daartoe naar de Kamer te sturen. Deze motie werd aanvaard.

3.3.2.2. Kabinetsreactie op de motie Jasper van Dijk c.s.

Het kabinet reageerde op de motie Jasper van Dijk c.s. (34650, nr. 11) bij brief van minister Ollongren van BZK van 8 juli 2019 (34650, nr. 13). Zij constateerde dat uit het parlementaire en wetenschappelijke debat over de Awgb blijkt dat er verschillend kan worden gedacht over het antwoord op de drie in de motie gestelde vragen. Daarom had zij het College voor de Rechten van de Mens en enkele wetenschappers gevraagd een kort expertpaper te schrijven, die als bijlagen met de brief aan de Kamer werden meegezonden. De papers werden besproken tijdens een bijeenkomst met vertegenwoordigers vanuit de wetenschap, belangenorganisaties, maatschappelijk middenveld en de meest betrokken departementen. Over de discussie tijdens deze bijeenkomst werd in de brief summier bericht.

Een later Wob-verzoek aan BZK leerde dat van de bijeenkomst zelf geen verslag was opgemaakt. Ook kon BZK niet meer nagaan welke personen en organisaties een uitnodiging hadden ontvangen. Een vraag naar de deelnemerslijst werd gedeeltelijk gehonoreerd [10], waardoor

alleen bekend is dat er 17 personen aanwezig waren. Geen namen, wel namens welke organisaties / departementen zij kwamen: de auteurs van de papers, een hoogleraar van de Radboud Universiteit, vertegenwoordigers van COC, Rutgers Stichting en discriminatie.nl, vier ambtenaren van BZK, drie van JenV en één van OCW.

Ten aanzien van de vraag naar de toegevoegde waarde van een wijziging van “hetero- of homoseksuele gerichtheid” in “seksuele gerichtheid” concludeerde de minister *“dat het vanwege de (her)kenbaarheid van de norm onwenselijk [is] dat een wet als de Awgb, die inclusiviteit beoogt te bevorderen, een niet-inclusieve terminologie hanteert”*. Zij meende daarom dat een open formulering meer recht doet aan de werkelijkheid en het non-discriminatiebeginsel beter beschermt.

De vervolgvraag, of het ook mogelijk is om de woorden «hetero- of homoseksuele gerichtheid» te vervangen door «seksuele gerichtheid» beantwoordde de minister bevestigend. *“Punt van aandacht in zowel de expertpapers als de bijeenkomst bleek dat daarbij moet worden gekozen voor een manier die ervoor zorgt dat «overinclusie» wordt voorkomen. Dit ziet met name op seksuele gerichtheden die, als daaraan in de praktijk uitvoering wordt gegeven, op grond van de huidige wetgeving strafbaar zijn. Daarbij kan worden gedacht aan pedoseksualiteit of een seksuele gerichtheid op dieren. Ik ben ervan overtuigd dat de expertpapers en de daaropvolgende discussie voldoende oplossingsrichtingen hebben geboden om het hierboven beschreven aandachtspunt te adresseren, zodat dit niet in de weg hoeft te staan aan een wetswijziging richting het opnemen van de term «seksuele gerichtheid» in de Awgb”*.

Omdat de minister de besproken wijziging als wenselijk en mogelijk beoordeelde, kondigde zij aan een daartoe strekkend voorstel in het najaar van 2019 in openbare consultatie te brengen.

3.3.2.3. Openbare consultatie een jaar vertraagd: is er toch een probleem ?

Blijkens een brief van 24 februari 2020 (34650, nr. 14) van minister Knops, de (tijdelijke) opvolger van minister Ollongren, was vervolgens enige vertraging opgetreden, waardoor nog geen voorstel in consultatie was gebracht. *“Wel zijn”, zo vervolgde hij, “diverse tekstvoorstellen voor de wetswijziging besproken tijdens de bijeenkomst die mijn ministerie en het College voor de rechten van de mens op 17 oktober 2019 hebben georganiseerd ter ere van 25 jaar Awgb. In vervolg hierop zal ik dit voorjaar een voorstel tot wijziging van de Awgb in openbare consultatie brengen”*.

Ook dit herziene voornemen leed uiteindelijk schipbreuk, want het betreffende voorstel kwam pas eind september 2020 in het consultatieproces, dat heden – 30 november 2020 - wordt afgesloten.

Deze vertraging had de pijnlijke consequentie, dat de Tweede Kamer, die blijkens de motie Jasper van Dijk c.s. (34650, nr. 11) bij voorkeur eind 2018 informatie over opportuniteit en juridische haalbaarheid ter zake had willen krijgen, daar niet over kon beschikken tijdens de plenaire behandeling van het initiatiefvoorstel 32411. Dit voorstel tot overweging van een Grondwetswijziging wordt momenteel verdedigd door de Tweede Kamerleden Bergkamp, Van den Hul en Özütok. Het beoogde aanvankelijk de non-discriminatiegronden “handicap” en “hetero- of homoseksuele gerichtheid” aan artikel 1 Grondwet toe te voegen. Bij een op 2

augustus 2019 ingediende nota van wijziging werd die laatste non-discriminatiegrond gedefinieerd als “seksuele gerichtheid”. Dat gebeurde onder verwijzing naar de brief van minister Ollongren van 8 juli 2019.

De Tweede Kamer nam wetsvoorstel 32411 aan op 11 juni 2020 met 124 tegen 26 stemmen. De schriftelijke behandeling in de Eerste Kamer is inmiddels gevorderd tot en met de memorie van antwoord (32411, stuk C) en de reactie van de regering op het voorlopig verslag (32411, stuk D); het nader voorlopig verslag van de Eerste Kamer wordt begin december 2020 verwacht.

3.3.2.4. Een kijkje in de keuken

Zoals vermeld onder 3.3.2.2 had minister Ollongren in juli 2019 op basis van de door haar gevraagde expertpapers en de daarover in besloten kring gevoerde discussie het vertrouwen dat een oplossing kon worden gevonden voor het probleem van de “overinclusie”: een zodanig ruime definitie van “seksuele gerichtheid” dat daaronder ook bijvoorbeeld pedoseksualiteit en seksuele gerichtheid op dieren zouden vallen. De mededeling van minister Knops, in diens nadere brief van februari 2020, dat inmiddels ook diverse tekstvoorstellen waren besproken op een symposium in oktober 2019 gaf ondergetekende dan ook in maart 2020 aanleiding die voorstellen middels een Wob-verzoek op te vragen.

Dat werd in mei 2020 geweigerd, omdat deze stukken ambtelijk waren voorbereid en verstrekking van de besproken wetgevingsopties het zorgvuldig ingerichte proces van wetgevingsvoorbereiding zou kunnen doorkruisen en verstoren ^[11].

Een bezwaarschrift tegen deze weigering had echter succes: bij besluit van 14 september 2020 maakte minister Ollongren het document met de wetgevingsopties alsnog openbaar. Zij overwoog daarbij dat het stuk was besproken in een workshop die niet een geheel openbaar karakter had, maar dat het daar rondgedeelde document ook weer niet als een zuiver intern gericht discussiestuk kon worden aangemerkt. Omdat de tekst van de wetgevingsopties niet tot personen herleidbaar was, concludeerde zij per saldo tot de noodzaak van openbaarmaking ^[12].

Het document met wetgevingsopties dat uiteindelijk openbaar werd, wordt hierna afgedrukt als bijlage 1, om aldus vergelijking met de consultatie-documenten te vergemakkelijken.

3.4. TOETSING CONCEPT-WETSVORSTEL OP “OVERINCLUSIE”

Vergelijking van het nu voor consultatie voorliggende concept-wetsvoorstel met het laatst bekende (lees: openbare) ambtelijk document met wetgevingsopties leert dat de regering thans in de tekst van de Algemene wet gelijke behandeling elke begrenzing van het begrip “seksuele gerichtheid” wil laten vallen. Zij vertrouwt volledig op de door haar gedane uiteenzettingen in de memorie van toelichting. Maar deze zijn ten enenmale ontoereikend om duidelijk vast te leggen wanneer in arbeid, beroep, onderwijs, bij het aanbod van goederen en diensten enzovoort grenzen worden gesteld aan de bescherming van een seksuele gerichtheid waarvan de uiting in bepaalde gevallen een inbreuk op de rechten van anderen kan betekenen. Daardoor hebben de rechter, maatschappelijke organisaties en burgers nauwelijks houvast aan de wetstekst, want deze gebruikt dan een begrip dat naar alle kanten kan uitvloeien. De memorie van toelichting biedt dat houvast evenmin, want dat is één grote brei van woorden waar iedereen wel zijn eigen gelijk in kan vinden. Dat is des te opmerkelijker, omdat er in de politieke en maatschappelijke discussie een duidelijke beweging is waar te nemen in de richting van een veel betere bescherming van burgers

tegen aantasting van hun persoon en hun bewegingsvrijheid door grensoverschrijdende (seksuele) gedragingen van anderen. De in ditzelfde concept-wetsvoorstel gedane voorstellen tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht zijn één van de vele manifestaties daarvan.

3.5. ANDERE OPLOSSINGEN ZIJN DENKBAAR

De regering ziet in het concept-wetsvoorstel af van het definiëren van seksuele gerichtheid.

Het ambtelijke document met wetgevingsopties voorzag tenminste nog in een wat slappe ^[13] definitie, door toevoeging van een vierde lid aan artikel 1 Awgb, dat zou luiden: “*Onder onderscheid op grond van seksuele gerichtheid wordt verstaan affectionele gerichtheid op een andere persoon, ongeacht het geslacht van die andere persoon*”. Maar ook die definitie sluit pedoseksualiteit in en de bescherming tegen niet-aanvaardbare uitingen daarvan resp. pedoseksuele gedragingen moest dan ook worden geregeld via nieuwe bepalingen in de artikelen 2, 5 en 7 Awgb en een nieuw artikel 4 in het Besluit gelijke behandeling.

Als de regering dan toch niet van zins is in de wetstekst een serieuze afbakening te maken van de gevallen waarin problematisch geachte vormen van seksuele gerichtheid al dan niet de bescherming van de Awgb behoeven, kan zij kiezen voor een eenvoudiger oplossing: seksuele gerichtheid – althans voor wat betreft de reikwijdte van de Awgb ^[14] – in de wetstekst definiëren als al die vormen van seksuele gerichtheid die vallen binnen het heteroseksuele en LHBTIQCAP-spectrum. Dat levert wel een lange opsomming op, maar het verschaft ook duidelijkheid. En hoewel we vandaag de dag een tikkeltje kritischer kijken naar het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, is het nuttig om te zien hoe men daar het probleem aanpakt respectievelijk zou willen aanpakken.

De Engelse Equality Act 2010 geeft in Part 2, Chapter 1, Section 12 de volgende definitie:

Sexual orientation

(1) Sexual orientation means a person's sexual orientation towards—

- (a) persons of the same sex,
- (b) persons of the opposite sex, or
- (c) persons of either sex.

(2) In relation to the protected characteristic of sexual orientation—

- (a) a reference to a person who has a particular protected characteristic is a reference to a person who is of a particular sexual orientation;
- (b) a reference to persons who share a protected characteristic is a reference to persons who are of the same sexual orientation.

In de Amerikaanse Senaat ligt sinds maart 2019 een door het Huis van Afgevaardigden ingebracht wetsvoorstel S. 788 “to prohibit discrimination on the basis of sex, gender identity, and sexual orientation, and for other purposes”. In dat voorstel, dat bijgevoegd is als bijlage 2, wordt duidelijk hoe “sexual orientation” wordt opgevat: “*Lesbian, gay, bisexual, transgender and queer (referred to as ‘LGBTQ’)*”. In de vooralsnog door Republikeinen beheerste senaat maakt dit wetsvoorstel geen kans op behandeling. Onduidelijk is hoe de verhoudingen in en na januari 2021 zullen blijken te liggen.

NOTEN

---

¹ Chapter VI, Humpty Dumpty.

² Seksuologen mogen zich beijveren tot verdere verfijning, maar vooralsnog in het spraakgebruik min of meer de volgende begrippen gehanteerd:

Lesbisch: Een vrouw die zich emotioneel/fysiek aangetrokken voelt tot vrouwen.

Homoseksueel: Een man die zich emotioneel/fysiek aangetrokken voelt tot mannen.

Biseksueel: Een man of vrouw die zich zowel emotioneel als fysiek aangetrokken voelt tot mannen als vrouwen.

Transgender: paraplueterm voor mensen die zich niet identificeren met het bij geboorte toegekende geslacht.

Intersekse conditie: een paraplueterm voor aangeboren condities waarbij het geslacht verschilt van wat medici als norm beschouwen voor mannen- en vrouwenlichamen. Er zijn veel verschillende intersekse-condities.

Queer: Mensen die hun seksuele voorkeur liever niet in een hokje plaatsen. Iemand die queer is wil zich dus liever niet identificeren als lesbisch, hetero, biseksueel of panseksueel.

Cisgender: Mensen bij wie het geboortegeslacht overeenkomt met de ervaren genderidentiteit.

Aseksueel: Mensen die zich niet seksueel aangetrokken voelen tot anderen.

Panseksueel: Mensen die zich aangetrokken voelen tot alle genderidentiteiten en biologische geslachten. Ze vallen dus niet op geslacht, maar op het karakter of de persoonlijkheid van de ander.

³ Kamerstukken II, 1978-1979, 14496, nr. 22.

⁴ Beleid en Maatschappij 2020 (47) 3, pp. 290-310. Een langere versie van het artikel staat online op de website van de auteur: <https://jokeswiebel.nl/de-awgb-als-mijlpaal-in-de-nederlandse-homo-geschiedenis/>.

⁵ Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (Publicatieblad van 2 december 2000, L 303/16).

⁶ Wet van 21 februari 2004 tot wijziging van de Algemene wet gelijke behandeling en enkele andere wetten ter uitvoering van richtlijn nr. 2000/43/EG en richtlijn nr. 2000/78/EG (EG-implementatiewet Awgb). Staatsblad 2004, 119.

⁷ Van den Brink en Tigchelaar wijzen daar ook op in hun discussiepaper (bijlage bij Kamerstukken II, 34650, nr. 13): *“Ook de internationale interpretatie van ‘sexual orientation’ lijkt zich te beperken tot homo-, hetero- en biseksualiteit. Dat spreekt bijvoorbeeld uit het feit dat de Europese Commissie geen woord vuil maakte aan de restrictieve Nederlandse terminologie, toen zij in 2008 elf landen, waaronder Nederland, maande om over te gaan tot volledige en correcte implementatie van bovengenoemde Algemene Gelijkebehandelingsrichtlijn 2000/78. De Commissie vond — kennelijk — niet dat er sprake was van een met de richtlijn strijdige restrictie van de personele reikwijdte van de richtlijn”* [met verwijzing naar verdere literatuur].

⁸ Memorie van toelichting op het wetsvoorstel voor een Algemene wet gelijke behandeling (Kamerstukken II, 1990-1991, 22014, nr. 3, p. 13).

⁹ Wie zich wat meer in deze materie verdiept zal zich moeilijk aan de indruk kunnen onttrekken dat met name in de Angelsaksische academische wereld veel respect bestaat voor de filosofie van Humpty Dumpty. In brede kring wordt het begrip “sexual orientation” daar ingeperkt tot heteroseksualiteit, homoseksualiteit, biseksualiteit en aseksualiteit. Wat niet onder die noemer valt, wordt apart gezet als “parafilie”, een vergaarbak van seksuele afwijkingen, onder te verdelen in gewone parafilieën, die op zichzelf geen behandeling behoeven, en parafiele stoornissen, waar mensen zelf last van hebben of die schadelijk zijn voor derden.

¹⁰ Besluit BZK van 1 mei 2020 op Wob-verzoek over bijeenkomst Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) en term 'seksuele gerichtheid', te vinden op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2020/05/01/besluit-op-wob-verzoek-over-bijeenkomst-algemene-wet-gelijke-behandeling-awgb-en-term-seksuele-gerichtheid> of via www.overheid.nl > Documenten > 01-05-2020 (twee maal) / Ministerie van BZK / Wob-verzoek.

¹¹ Zie het in noot 10 bedoelde besluit.

¹² Besluit en bijlage zijn te vinden via dezelfde webpagina als vermeld in noot 10.

¹³ Die kwalificatie acht ik gerechtvaardigd als ik haar vergelijk met de thans nog heersende definitie, te vinden in de memorie van toelichting op de Algemene wet gelijke behandeling: *“Seksuele gerichtheid ziet op de gerichtheid van een persoon in seksuele en liefdesgevoelens, -uitingen en relaties”*.

¹⁴ Als wetsvoorstel 32411 door de Eerste Kamer wordt aangenomen en een daarop gebaseerd grondwetswijzigingsvoorstel na de TK-verkiezingen door beide Kamers in tweede lezing zou worden aanvaard, verbiedt de Grondwet in artikel 1 ook discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Dat is geen probleem: die bescherming is er nu al via de clausule “of op welke grond dan ook”. Wat discriminatie is, dat wil zeggen wat in een gegeven situatie als ongerechtvaardigd onderscheid moet worden aangemerkt, blijft een zaak van wetgever (primair via de Algemene wet gelijke behandeling) en de rechter.

DUIDING VAN HET HIERNA VOLGENDE DOCUMENT

Het achterliggende document, dat 5 ongenummerde pagina's telt, diende als discussiestuk tijdens een workshop over de non-discriminatiegrond "seksuele gerichtheid", onderdeel van een door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het College voor de Rechten van de Mens (CRM) georganiseerd symposium ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Algemene wet gelijke behandeling (Utrecht, 17 oktober 2019).

Een Wob-verzoek tot openbaarmaking van het document werd aanvankelijk op 1 mei 2020 door BZK afgewezen [¹], maar na een bezwaarschrift van de Wob-verzoeker besloot minister Ollongren uiteindelijk op 14 september 2020 toch tot openbaarmaking [²].

NOTA BENE: In het online geplaatste document zijn de tekstvoorstellen goed leesbaar door gebruik van een bruin-rode kleur. Bij een zwart-wit afdruk valt deze weg, waardoor niet zichtbaar is welke tekstvoorstellen worden gedaan. Daarom zijn in bijgaande overdruk deze tekstdelen onderstreept. .

---

¹ Zie www.rijksoverheid.nl > Documenten > combineer "01-05-2020" (tweemaal) met "BZK" en "Wob-verzoek".

² Idem, maar nu via download "Bijlage bij bezwaar tegen besluit op Wob-verzoek (14-09-2020)".

Algemene wet gelijke behandeling

Artikel 1

1 In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. onderscheid: direct en indirect onderscheid, alsmede de opdracht daartoe;
- b. direct onderscheid: indien een persoon op een andere wijze wordt behandeld dan een ander in een vergelijkbare situatie wordt, is of zou worden behandeld, op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat;
- c. indirect onderscheid: indien een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelwijze personen met een bepaalde godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, seksuele gerichtheid of burgerlijke staat in vergelijking met andere personen bijzonder treft.

2 Onder onderscheid op grond van geslacht wordt mede verstaan onderscheid op grond van geslachtskenmerken, genderidentiteit en genderexpressie.

3 Onder direct onderscheid op grond van geslacht wordt mede verstaan onderscheid op grond van zwangerschap, bevalling en moederschap.

4 Onder onderscheid op grond van seksuele gerichtheid wordt verstaan affectionele gerichtheid op een andere persoon, ongeacht het geslacht van die andere persoon.

Artikel 2

1 Het in deze wet neergelegde verbod van onderscheid geldt niet ten aanzien van indirect onderscheid indien dat onderscheid objectief gerechtvaardigd wordt door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

2 Het in deze wet neergelegde verbod van onderscheid op grond van geslacht geldt niet:

- a. in gevallen waarin het geslacht bepalend is en
- b. in gevallen waarin het de bescherming van de vrouw betreft, met name in verband met zwangerschap en moederschap.

3 [...]. (positieve verplichtingen)

4 Het in deze wet neergelegde verbod van onderscheid op grond van ras geldt niet:

- a. in gevallen waarin uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon bepalend zijn, mits het doel legitiem en het vereiste evenredig aan dat doel is;
- b. indien het onderscheid betrekking heeft op uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon en vanwege de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteit of de context waarin deze wordt uitgeoefend, een wezenlijk en bepalend beroepsvereiste vormt, mits het doel legitiem is en het vereiste evenredig aan dat doel is.

5 [...]. (uitzondering nationaliteit)

6 Het in deze wet neergelegde verbod van onderscheid op grond van seksuele gerichtheid geldt niet in gevallen waarin het de bescherming van de rechten van anderen betreft.

7 Bij algemene maatregel van bestuur worden de in het tweede, vierde en vijfde en zesde lid, onderdeel b, bedoelde gevallen nader omschreven.

Artikel 5

1 Onderscheid is verboden bij:

- a. de aanbidding van een betrekking en de behandeling bij de vervulling van een openstaande betrekking;
- b. arbeidsbemiddeling;
- c. het aangaan en het beëindigen van een arbeidsverhouding;
- d. het aanstellen tot ambtenaar en het beëindigen van het dienstverband van een ambtenaar;
- e. arbeidsvoorwaarden;
- f. het laten volgen van onderwijs, scholing en vorming tijdens of voorafgaand aan een arbeidsverhouding;
- g. bevordering;
- h. arbeidsomstandigheden.

2 Het eerste lid laat onverlet dat:

- a. een instelling op godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag,
- b. een instelling van bijzonder onderwijs, of
- c. een instelling op politieke grondslag,

ten aanzien van personen die voor haar werkzaam zijn onderscheid mag maken op grond van godsdienst, levensovertuiging of politieke gezindheid, voor zover deze kenmerken vanwege de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteit of de context waarin deze wordt uitgeoefend een wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd beroepsvereiste vormen, gezien de grondslag van de instelling. Een zodanig onderscheid mag niet verder gaan dan passend is, gelet op de houding van goede trouw en loyaliteit aan de grondslag van de instelling die van de voor haar werkzame personen mag worden verlangd, en mag niet leiden tot onderscheid op een andere in artikel 1 genoemde grond, onverminderd artikel 2, eerste lid.

2a [..]

3 Het eerste lid is niet van toepassing indien:

- a. de werkverhouding een privé-karakter heeft,
- b. het verschil in behandeling berust op een kenmerk dat verband houdt met godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat, en
- c. dat kenmerk vanwege de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteit of de context waarin deze wordt uitgeoefend, een wezenlijk en bepalend beroepsvereiste vormt, mits het doel legitiem is en het vereiste evenredig is aan dat doel.

4 het eerste lid is niet van toepassing indien het verschil in behandeling berust op de seksuele gerichtheid van de betrokkene:

a. uitsluitend indien die seksuele gerichtheid, als daaraan uiting zou worden gegeven, strafbare feiten zou opleveren; en

b. die seksuele gerichtheid, vanwege de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteit of de context waarin deze wordt uitgeoefend, in strijd moet worden geacht met de bescherming van de rechten van anderen.

4 5 6 [..]

Artikel 7

1 Onderscheid is verboden bij het aanbieden van of verlenen van toegang tot goederen of diensten en bij het sluiten, uitvoeren of beëindigen van overeenkomsten ter zake, alsmede bij het geven van loopbaanoriëntatie en advies of voorlichting over school- of beroepskeuze, indien dit geschiedt:

- a. in de uitoefening van een beroep of bedrijf;
- b. door de openbare dienst;
- c. door instellingen die werkzaam zijn op het gebied van volkshuisvesting, welzijn, gezondheidszorg, cultuur of onderwijs of
- d. door natuurlijke personen die niet handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf, voor zover het aanbod in het openbaar geschiedt.

2 [..].

3 Het eerste lid, onderdelen a en d, is niet van toepassing indien:

- a. de rechtsverhouding een privé karakter heeft,
- b. het verschil in behandeling berust op een kenmerk dat verband houdt met godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, geslacht, nationaliteit, hetero- of homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat, en
- c. het verschil in behandeling door een legitiem doel wordt gerechtvaardigd en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

4 het eerste lid is niet van toepassing indien het verschil in behandeling berust op de seksuele gerichtheid van de betrokkene:

a. uitsluitend indien de seksuele gerichtheid, als daaraan uiting zou worden gegeven, strafbare feiten zou opleveren; en

b. die seksuele gerichtheid, vanwege de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteit of de context waarin deze wordt uitgeoefend, in strijd moet worden geacht met de bescherming van de rechten van anderen.

Besluit Gelijke behandeling

Artikel 1

1 Als gevallen waarin het geslacht bepalend is, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel a, van de Algemene wet gelijke behandeling, alsmede waarin het de bescherming van de vrouw betreft, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel b, van die wet, worden aangemerkt die gevallen die behoren tot één of meer van de volgende categorieën:

- a. de toegang tot de beroepsactiviteiten en de hiervoor noodzakelijke opleidingen, bedoeld in artikel 1 van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn;
- b. de bescherming van de gezondheid alsmede de geneeskundige behandeling of verzorging, waaronder begrepen geneeskundig onderzoek, in verband met zwangerschap, moederschap, de voortplantingsfunctie van de mens of anderszins de lichamelijke verschillen tussen mannen en vrouwen betreffende, voor zover voor een doelmatige bescherming dan wel behandeling of verzorging onderscheid op grond van geslacht nodig is;
- c. de bescherming van de zedelijkheid van personen jonger dan zestien jaar;
- d. het gebruik van sanitaire voorzieningen, baden, sauna's of slaap- of kleedruimten die zijn bestemd voor gebruik door twee of meer personen, voor zover voor mannen en vrouwen gelijkwaardige voorzieningen aanwezig zijn;

e. de bescherming tegen of bestrijding van seksueel geweld of seksuele intimidatie of de hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld of seksuele intimidatie, voor zover voor een doelmatige bescherming, bestrijding of hulpverlening onderscheid op grond van geslacht nodig is;

f. de deelname aan schoonheidswedstrijden voor zover het geslacht van belang is in verband met het doel van de wedstrijd;

g. de deelname aan activiteiten op het terrein van spel of sport, voor zover een relevant verschil bestaat tussen de gemiddelde prestaties van mannen en vrouwen, dan wel voor zover het de toelating tot voor mannen en vrouwen gescheiden activiteiten in internationaal verband betreft en in internationaal verband afspraken zijn gemaakt of regels gelden die meebrengen dat eisen worden gesteld aan het geslacht van de deelnemers;

h. de verzekering van een risico dat afhankelijk is van het leven van een persoon tegen een van het geslacht van die persoon afhankelijke premie, voor zover het verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen het verschil in premie redelijkerwijs meebrengt, tenzij:

1°. de verzekeringsovereenkomst op of na 21 december 2012 is gesloten,

2°. in de overeenkomst op of na 21 december 2012 een wijziging is aangebracht, waarmee alle partijen uitdrukkelijk moeten instemmen, of

3°. een partij die voor het sluiten van de overeenkomst vereiste instemming laatstelijk heeft betuigd op of na 21 december 2012;

i. het verlenen van diensten die uitsluitend kunnen worden verleend aan mannen dan wel vrouwen.

Artikel 2

Als gevallen waarin uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon bepalend zijn, bedoeld in artikel 2, vierde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling worden aangemerkt, die gevallen die behoren tot één of meer van de volgende categorieën:

a. de uitoefening van het beroep of de activiteit van acteur, danser of kunstenaar, voor zover het beroep of de activiteit betrekking heeft op het vertolken van een bepaalde rol;

b. de uitoefening van het beroep of de activiteit van mannequin die bepaalde kledingstukken moet tonen door deze te dragen, van model voor beeldend kunstenaars, fotografen, cineasten, kappers, grimeurs en schoonheidsspecialisten, voor zover in redelijkheid eisen kunnen worden gesteld aan uiterlijke kenmerken.

Artikel 3

Als gevallen waarin de nationaliteit bepalend is, bedoeld in artikel 2, vijfde lid, onderdeel b, van de Algemene wet gelijke behandeling, worden aangemerkt de gevallen waarin het op grond van een regeling of praktijk van een organisatie op het gebied van sport of spel aan Nederlanders is voorbehouden om deel te nemen aan wedstrijden ter vertegenwoordiging van het land.

Artikel 4

Als gevallen als bedoeld in artikel 2, zesde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling, worden aangemerkt de gevallen waarin het belang van de bescherming van de persoonlijke integriteit van personen die niet of onvoldoende in staat moeten worden geacht om zichzelf tegen inbreuk van die integriteit te beschermen, zich verzet tegen gelijke behandeling van personen op grond van hun seksuele gerichtheid.

Of:

Als gevallen als bedoeld in artikel 2, zesde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling, worden aangemerkt de gevallen waarin het belang van de bescherming van de persoonlijke integriteit van kinderen en jeugdigen, dieren en overledenen zich verzet tegen gelijke behandeling van personen op grond van hun seksuele gerichtheid.

Of:

Als gevallen als bedoeld in artikel 2, zesde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling, worden aangemerkt die gevallen waarin gelijke behandeling op grond van seksuele gerichtheid in strijd zou komen met de bescherming van de diegenen op wie de seksuele gerichtheid van die persoon is gericht.

Of:

Als gevallen als bedoeld in artikel 2, zesde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling, worden aangemerkt die gevallen waarin het gaat om een seksuele gerichtheid die, indien daaraan uiting zou worden gegeven, strafbare feiten zou opleveren, en de gelijke behandeling van een persoon met een dergelijke seksuele gerichtheid in strijd zou komen met de bescherming van de rechten van anderen.

116TH CONGRESS
1ST SESSION

S. 788

To prohibit discrimination on the basis of sex, gender identity, and sexual orientation, and for other purposes.

IN THE SENATE OF THE UNITED STATES

MARCH 13, 2019

Mr. MERKLEY (for himself, Ms. COLLINS, Ms. BALDWIN, Mr. BOOKER, Mr. MARKEY, Mr. JONES, Mr. WHITEHOUSE, Mr. BLUMENTHAL, Mr. LEAHY, Ms. HARRIS, Ms. CANTWELL, Mr. VAN HOLLEN, Ms. STABENOW, Mrs. MURRAY, Ms. WARREN, Mr. WYDEN, Ms. CORTEZ MASTO, Ms. KLOBUCHAR, Mr. CARDIN, Ms. ROSEN, Mr. CASEY, Mr. SANDERS, Mr. PETERS, Mr. BROWN, Mr. MENENDEZ, Ms. SMITH, Mr. REED, Mrs. SHAHEEN, Mr. COONS, Mr. KAINE, Mr. HEINRICH, Ms. HASSAN, Mr. BENNET, Mr. MURPHY, Mr. CARPER, Mr. UDALL, Mr. TESTER, Mr. DURBIN, Mrs. FEINSTEIN, Mrs. GILLIBRAND, Mr. SCHATZ, Ms. DUCKWORTH, Mr. KING, Mr. WARNER, Ms. HIRONO, Mr. SCHUMER, and Ms. SINEMA) introduced the following bill; which was read twice and referred to the Committee on the Judiciary

---

A BILL

To prohibit discrimination on the basis of sex, gender identity, and sexual orientation, and for other purposes.

1 *Be it enacted by the Senate and House of Representa-*
2 *tives of the United States of America in Congress assembled,*

3 **SECTION 1. SHORT TITLE.**

4 This Act may be cited as the “Equality Act”.

1 **SEC. 2. FINDINGS AND PURPOSE.**

2 (a) FINDINGS.—Congress finds the following:

3 (1) Discrimination can occur on the basis of the
4 sex, sexual orientation, gender identity, or preg-
5 nancy, childbirth, or a related medical condition of
6 an individual, as well as because of sex-based stereo-
7 types. Each of these factors alone can serve as the
8 basis for discrimination, and each is a form of sex
9 discrimination.

10 (2) A single instance of discrimination may
11 have more than one basis. For example, discrimina-
12 tion against a married same-sex couple could be
13 based on the sex stereotype that marriage should
14 only be between heterosexual couples, the sexual ori-
15 entation of the two individuals in the couple, or
16 both. Discrimination against a pregnant lesbian
17 could be based on her sex, her sexual orientation,
18 her pregnancy, or on the basis of multiple factors.

19 (3) Lesbian, gay, bisexual, transgender, and
20 queer (referred to as “LGBTQ”) people commonly
21 experience discrimination in securing access to pub-
22 lic accommodations—including restaurants, senior
23 centers, stores, places of or establishments that pro-
24 vide entertainment, health care facilities, shelters,
25 government offices, youth service providers including
26 adoption and foster care providers, and transpor-

1 tation. Forms of discrimination include the exclusion
2 and denial of entry, unequal or unfair treatment,
3 harassment, and violence. This discrimination pre-
4 vents the full participation of LGBTQ people in so-
5 ciety and disrupts the free flow of commerce.

6 (4) Women also have faced discrimination in
7 many establishments such as stores and restaurants,
8 and places or establishments that provide other
9 goods or services, such as entertainment or transpor-
10 tation, including sexual harassment, differential pric-
11 ing for substantially similar products and services,
12 and denial of services because they are pregnant or
13 breastfeeding.

14 (5) Many employers already and continue to
15 take proactive steps, beyond those required by some
16 States and localities, to ensure they are fostering
17 positive and respectful cultures for all employees.
18 Many places of public accommodation also recognize
19 the economic imperative to offer goods and services
20 to as many consumers as possible.

21 (6) Regular and ongoing discrimination against
22 LGBTQ people, as well as women, in accessing pub-
23 lic accommodations contributes to negative social
24 and economic outcomes, and in the case of public ac-

1   accommodations operated by State and local govern-
2   ments, abridges individuals’ constitutional rights.

3   (7) The discredited practice known as “conver-
4   sion therapy” is a form of discrimination that harms
5   LGBTQ people by undermining individuals sense of
6   self worth, increasing suicide ideation and substance
7   abuse, exacerbating family conflict, and contributing
8   to second class status.

9   (8) Both LGBTQ people and women face wide-
10   spread discrimination in employment and various
11   services, including by entities that receive Federal fi-
12   nancial assistance. Such discrimination—

13   (A) is particularly troubling and inappro-
14   priate for programs and services funded wholly
15   or in part by the Federal Government;

16   (B) undermines national progress toward
17   equal treatment regardless of sex, sexual ori-
18   entation, or gender identity; and

19   (C) is inconsistent with the constitutional
20   principle of equal protection under the Four-
21   teenth Amendment to the Constitution of the
22   United States.

23   (9) Federal courts have widely recognized that,
24   in enacting the Civil Rights Act of 1964, Congress
25   validly invoked its powers under the Fourteenth

1 Amendment to provide a full range of remedies in
2 response to persistent, widespread, and pervasive
3 discrimination by both private and government ac-
4 tors.

5 (10) Discrimination by State and local govern-
6 ments on the basis of sexual orientation or gender
7 identity in employment, housing, and public accom-
8 modations, and in programs and activities receiving
9 Federal financial assistance, violates the Equal Pro-
10 tection Clause of the Fourteenth Amendment to the
11 Constitution of the United States. In many cir-
12 cumstances, such discrimination also violates other
13 constitutional rights such as those of liberty and pri-
14 vacy under the due process clause of the Fourteenth
15 Amendment.

16 (11) Individuals who are LGBTQ, or are per-
17 ceived to be LGBTQ, have been subjected to a his-
18 tory and pattern of persistent, widespread, and per-
19 vasive discrimination on the bases of sexual orienta-
20 tion and gender identity by both private sector and
21 Federal, State, and local government actors, includ-
22 ing in employment, housing, and public accommoda-
23 tions, and in programs and activities receiving Fed-
24 eral financial assistance. An explicit and comprehen-
25 sive national solution is needed to address such dis-

1   crimination, which has sometimes resulted in vio-
2   lence or death, including the full range of remedies
3   available under the Civil Rights Act of 1964.

4   (12) Numerous provisions of Federal law ex-
5   pressly prohibit discrimination on the basis of sex,
6   and Federal agencies and courts have correctly in-
7   terpreted these prohibitions on sex discrimination to
8   include discrimination based on sexual orientation,
9   gender identity, and sex stereotypes. In particular,
10   the Equal Employment Opportunity Commission
11   correctly interpreted title VII of the Civil Rights Act
12   of 1964 in *Macy v. Holder*, *Baldwin v. Foxx*, and
13   *Lusardi v. McHugh*.

14   (13) The absence of explicit prohibitions of dis-
15   crimination on the basis of sexual orientation and
16   gender identity under Federal statutory law has cre-
17   ated uncertainty for employers and other entities
18   covered by Federal nondiscrimination laws and
19   caused unnecessary hardships for LGBTQ individ-
20   uals.

21   (14) LGBTQ people often face discrimination
22   when seeking to rent or purchase housing, as well as
23   in every other aspect of obtaining and maintaining
24   housing. LGBTQ people in same-sex relationships
25   are often discriminated against when two names as-

1   sociated with one gender appear on a housing appli-
2   cation, and transgender people often encounter dis-
3   crimination when credit checks or inquiries reveal a
4   former name.

5   (15) National surveys, including a study com-
6   missioned by the Department of Housing and Urban
7   Development, show that housing discrimination
8   against LGBTQ people is very prevalent. For in-
9   stance, when same-sex couples inquire about housing
10   that is available for rent, they are less likely to re-
11   ceive positive responses from landlords. A national
12   matched-pair testing investigation found that nearly
13   one-half of same-sex couples face adverse, differen-
14   tial treatment when seeking elder housing. Accord-
15   ing to other studies, transgender people have half
16   the homeownership rate of non-transgender people
17   and about 1 in 5 transgender people experience
18   homelessness.

19   (16) As a result of the absence of explicit prohi-
20   bitions against discrimination on the basis of sexual
21   orientation and gender identity, credit applicants
22   who are LGBTQ, or perceived to be LGBTQ, have
23   unequal opportunities to establish credit. LGBTQ
24   people can experience being denied a mortgage, cred-
25   it card, student loan, or many other types of credit

1 simply because of their sexual orientation or gender
2 identity.

3 (17) Numerous studies demonstrate that
4 LGBTQ people, especially transgender people and
5 women, are economically disadvantaged and at a
6 higher risk for poverty compared with other groups
7 of people. For example, older women in same-sex
8 couples have twice the poverty rate of older dif-
9 ferent-sex couples.

10 (18) The right to an impartial jury of one's
11 peers and the reciprocal right to jury service are
12 fundamental to the free and democratic system of
13 justice in the United States and are based in the
14 Bill of Rights. There is, however, an unfortunate
15 and long-documented history in the United States of
16 attorneys discriminating against LGBTQ individ-
17 uals, or those perceived to be LGBTQ, in jury selec-
18 tion. Failure to bar peremptory challenges based on
19 the actual or perceived sexual orientation or gender
20 identity of an individual not only erodes a funda-
21 mental right, duty, and obligation of being a citizen
22 of the United States, but also unfairly creates a sec-
23 ond class of citizenship for LGBTQ victims, wit-
24 nesses, plaintiffs, and defendants.

1   (19) Numerous studies document the shortage
2 of qualified and available homes for the 437,000
3 youth in the child welfare system and the negative
4 outcomes for the many youth who live in group care
5 as opposed to a loving home or who age out without
6 a permanent family. Although same-sex couples are
7 7 times more likely to foster or adopt than their dif-
8 ferent-sex counterparts, many child placing agencies
9 refuse to serve same-sex couples and LGBTQ indi-
10 viduals. This has resulted in a reduction of the pool
11 of qualified and available homes for youth in the
12 child welfare system who need placement on a tem-
13 porary or permanent basis. Barring discrimination
14 in foster care and adoption will increase the number
15 of homes available to foster children waiting for fos-
16 ter and adoptive families.

17   (20) LGBTQ youth are overrepresented in the
18 foster care system by at least a factor of two and
19 report twice the rate of poor treatment while in care
20 compared to their non-LGBTQ counterparts.
21 LGBTQ youth in foster care have a higher average
22 number of placements, higher likelihood of living in
23 a group home, and higher rates of hospitalization for
24 emotional reasons and juvenile justice involvement
25 than their non-LGBTQ peers because of the high

1 level of bias and discrimination that they face and
2 the difficulty of finding affirming foster placements.
3 Further, due to their physical distance from friends
4 and family, traumatic experiences, and potentially
5 unstable living situations, many youth involved with
6 child welfare are at risk for being targeted by traf-
7 fickers seeking to exploit children. Barring discrimi-
8 nation in child welfare services will ensure improved
9 treatment and outcomes for LGBTQ foster children.

10 (b) PURPOSE.—It is the purpose of this Act to ex-
11 pand as well as clarify, confirm and create greater consist-
12 ency in the protections and remedies against discrimina-
13 tion on the basis of all covered characteristics and to pro-
14 vide guidance and notice to individuals, organizations, cor-
15 porations, and agencies regarding their obligations under
16 the law.

17 **SEC. 3. PUBLIC ACCOMMODATIONS.**

18 (a) PROHIBITION ON DISCRIMINATION OR SEGREGA-
19 TION IN PUBLIC ACCOMMODATIONS.—Section 201 of the
20 Civil Rights Act of 1964 (42 U.S.C. 2000a) is amended—

21 (1) in subsection (a), by inserting “sex (includ-
22 ing sexual orientation and gender identity),” before
23 “or national origin”; and

24 (2) in subsection (b)—

1 (A) in paragraph (3), by striking “sta-
2 dium” and all that follows and inserting “sta-
3 dium or other place of or establishment that
4 provides exhibition, entertainment, recreation,
5 exercise, amusement, public gathering, or public
6 display;”;

7 (B) by redesignating paragraph (4) as
8 paragraph (6); and

9 (C) by inserting after paragraph (3) the
10 following:

11 “(4) any establishment that provides a good,
12 service, or program, including a store, shopping cen-
13 ter, online retailer or service provider, salon, bank,
14 gas station, food bank, service or care center, shel-
15 ter, travel agency, or funeral parlor, or establish-
16 ment that provides health care, accounting, or legal
17 services;

18 “(5) any train service, bus service, car service,
19 taxi service, airline service, station, depot, or other
20 place of or establishment that provides transpor-
21 tation service; and”.

22 (b) PROHIBITION ON DISCRIMINATION OR SEGREGA-
23 TION UNDER LAW.—Section 202 of such Act (42 U.S.C.
24 2000a–1) is amended by inserting “sex (including sexual

1 orientation and gender identity),” before “or national ori-
2 gin”.

3 (c) **RULE OF CONSTRUCTION.**—Title II of such Act
4 (42 U.S.C. 2000a et seq.) is amended by adding at the
5 end the following:

6 **“SEC. 208. RULE OF CONSTRUCTION.**

7 “A reference in this title to an establishment—

8 “(1) shall be construed to include an individual
9 whose operations affect commerce and who is a pro-
10 vider of a good, service, or program; and

11 “(2) shall not be construed to be limited to a
12 physical facility or place.”.

13 **SEC. 4. DESEGREGATION OF PUBLIC FACILITIES.**

14 Section 301(a) of the Civil Rights Act of 1964 (42
15 U.S.C. 2000b(a)) is amended by inserting “sex (including
16 sexual orientation and gender identity),” before “or na-
17 tional origin”.

18 **SEC. 5. DESEGREGATION OF PUBLIC EDUCATION.**

19 (a) **DEFINITIONS.**—Section 401(b) of the Civil Rights
20 Act of 1964 (42 U.S.C. 2000c(b)) is amended by inserting
21 “(including sexual orientation and gender identity),” be-
22 fore “or national origin”.

23 (b) **CIVIL ACTIONS BY THE ATTORNEY GENERAL.**—
24 Section 407 of such Act (42 U.S.C. 2000c–6) is amended,
25 in subsection (a)(2), by inserting “(including sexual ori-

1 entation and gender identity),” before “or national ori-
2 gin”.

3 (c) CLASSIFICATION AND ASSIGNMENT.—Section 410
4 of such Act (42 U.S.C. 2000c–9) is amended by inserting
5 “(including sexual orientation and gender identity),” be-
6 fore “or national origin”.

7 **SEC. 6. FEDERAL FUNDING.**

8 Section 601 of the Civil Rights Act of 1964 (42
9 U.S.C. 2000d) is amended by inserting “sex (including
10 sexual orientation and gender identity),” before “or na-
11 tional origin,”.

12 **SEC. 7. EMPLOYMENT.**

13 (a) RULES OF CONSTRUCTION.—Title VII of the
14 Civil Rights Act of 1964 is amended by inserting after
15 section 701 (42 U.S.C. 2000e) the following:

16 **“SEC. 701A. RULES OF CONSTRUCTION.**

17 “Section 1106 shall apply to this title except that for
18 purposes of that application, a reference in that section
19 to an ‘unlawful practice’ shall be considered to be a ref-
20 erence to an ‘unlawful employment practice’.”.

21 (b) UNLAWFUL EMPLOYMENT PRACTICES.—Section
22 703 of the Civil Rights Act of 1964 (42 U.S.C. 2000e–
23 2) is amended—

1 (1) in the section header, by striking “SEX,”
2 and inserting “SEX (INCLUDING SEXUAL ORIENTA-
3 TION AND GENDER IDENTITY),”;

4 (2) except in subsection (e), by striking “sex,”
5 each place it appears and inserting “sex (including
6 sexual orientation and gender identity),”;

7 (3) in subsection (e)(1), by striking “enter-
8 prise,” and inserting “enterprise, if, in a situation in
9 which sex is a bona fide occupational qualification,
10 individuals are recognized as qualified in accordance
11 with their gender identity,”; and

12 (4) in subsection (h), by striking “sex” the sec-
13 ond place it appears and inserting “sex (including
14 sexual orientation and gender identity),”.

15 (c) OTHER UNLAWFUL EMPLOYMENT PRACTICES.—
16 Section 704(b) of the Civil Rights Act of 1964 (42 U.S.C.
17 2000e–3(b)) is amended—

18 (1) by striking “sex,” the first place it appears
19 and inserting “sex (including sexual orientation and
20 gender identity),”;

21 (2) by striking “employment.” and inserting
22 “employment, if, in a situation in which sex is a
23 bona fide occupational qualification, individuals are
24 recognized as qualified in accordance with their gen-
25 der identity.”.

1 (d) CLAIMS.—Section 706(g)(2)(A) of the Civil
2 Rights Act of 1964 (2000e–5(g)(2)(A)) is amended by
3 striking “sex,” and inserting “sex (including sexual ori-
4 entation and gender identity),”.

5 (e) EMPLOYMENT BY FEDERAL GOVERNMENT.—Sec-
6 tion 717 of the Civil Rights Act of 1964 (42 U.S.C.
7 2000e–16) is amended—

8 (1) in subsection (a), by striking “sex,” and in-
9 serting “sex (including sexual orientation and gender
10 identity),”; and

11 (2) in subsection (c), by striking “sex” and in-
12 serting “sex (including sexual orientation and gender
13 identity),”.

14 (f) GOVERNMENT EMPLOYEE RIGHTS ACT OF
15 1991.—The Government Employee Rights Act of 1991
16 (42 U.S.C. 2000e–16a et seq.) is amended—

17 (1) in section 301(b), by striking “sex,” and in-
18 serting “sex (including sexual orientation and gender
19 identity),”; and

20 (2) in section 302(a)(1), by striking “sex,” and
21 inserting “sex (including sexual orientation and gen-
22 der identity),”; and

23 (3) by adding at the end the following:

1 **“SEC. 305. RULES OF CONSTRUCTION AND CLAIMS.**

2 “Sections 1101(b), 1106, and 1107 of the Civil
3 Rights Act of 1964 shall apply to this title except that
4 for purposes of that application, a reference in that section
5 1106 to ‘race, color, religion, sex (including sexual orienta-
6 tion and gender identity), or national origin’ shall be con-
7 sidered to be a reference to ‘race, color, religion, sex, sex-
8 ual orientation, gender identity, national origin, age, or
9 disability’.”.

10 (g) CONGRESSIONAL ACCOUNTABILITY ACT OF
11 1995.—The Congressional Accountability Act of 1995 (2
12 U.S.C. 1301 et seq.) is amended—

13 (1) in section 201(a)(1) (2 U.S.C. 1311(a)(1))
14 by inserting “(including sexual orientation and gen-
15 der identity),” before “or national origin,”; and

16 (2) by adding at the end of title II (42 U.S.C.
17 1311 et seq.) the following:

18 **“SEC. 208. RULES OF CONSTRUCTION AND CLAIMS.**

19 “Sections 1101(b), 1106, and 1107 of the Civil
20 Rights Act of 1964 shall apply to section 201 (and reme-
21 dial provisions of this Act related to section 201) except
22 that for purposes of that application, a reference in that
23 section 1106 to ‘race, color, religion, sex (including sexual
24 orientation and gender identity), or national origin’ shall
25 be considered to be a reference to ‘race, color, religion,

1 sex (including sexual orientation and gender identity), na-
2 tional origin, age, or disability’.”.

3 (h) CIVIL SERVICE REFORM ACT OF 1978.—Chapter
4 23 of title 5, United States Code, is amended—

5 (1) in section 2301(b)(2), by striking “sex,”
6 and inserting “sex (including sexual orientation and
7 gender identity),”;

8 (2) in section 2302—

9 (A) in subsection (b)(1)(A), by inserting
10 “(including sexual orientation and gender iden-
11 tity),” before “or national origin,”; and

12 (B) in subsection (d)(1), by inserting “(in-
13 cluding sexual orientation and gender iden-
14 tity),” before “or national origin,”; and

15 (3) by adding at the end the following:

16 **“SEC. 2307. RULES OF CONSTRUCTION AND CLAIMS.**

17 “Sections 1101(b), 1106, and 1107 of the Civil
18 Rights Act of 1964 shall apply to this chapter (and reme-
19 dial provisions of this title related to this chapter) except
20 that for purposes of that application, a reference in that
21 section 1106 to ‘race, color, religion, sex (including sexual
22 orientation and gender identity), or national origin’ shall
23 be considered to be a reference to ‘race, color, religion,
24 sex (including sexual orientation and gender identity), na-

1 tional origin, age, a handicapping condition, marital sta-
2 tus, or political affiliation’.”.

3 **SEC. 8. INTERVENTION.**

4 Section 902 of the Civil Rights Act of 1964 (42
5 U.S.C. 2000h–2) is amended by inserting “(including sex-
6 ual orientation and gender identity),” before “or national
7 origin,”.

8 **SEC. 9. MISCELLANEOUS.**

9 Title XI of the Civil Rights Act of 1964 is amended—

10 (1) by redesignating sections 1101 through
11 1104 (42 U.S.C. 2000h et seq.) and sections 1105
12 and 1106 (42 U.S.C. 2000h–5, 2000h–6) as sections
13 1102 through 1105 and sections 1108 and 1109, re-
14 spectively;

15 (2) by inserting after the title heading the fol-
16 lowing:

17 **“SEC. 1101. DEFINITIONS AND RULES.**

18 “(a) DEFINITIONS.—In titles II, III, IV, VI, VII, and
19 IX (referred to individually in sections 1106 and 1107 as
20 a ‘covered title’):

21 “(1) RACE; COLOR; RELIGION; SEX; SEXUAL
22 ORIENTATION; GENDER IDENTITY; NATIONAL ORI-
23 GIN.—The term ‘race’, ‘color’, ‘religion’, ‘sex’ (in-
24 cluding ‘sexual orientation’ and ‘gender identity’), or

1 ‘national origin’, used with respect to an individual,
2 includes—

3 “(A) the race, color, religion, sex (includ-
4 ing sexual orientation and gender identity), or
5 national origin, respectively, of another person
6 with whom the individual is associated or has
7 been associated; and

8 “(B) a perception or belief, even if inac-
9 curate, concerning the race, color, religion, sex
10 (including sexual orientation and gender iden-
11 tity), or national origin, respectively, of the in-
12 dividual.

13 “(2) GENDER IDENTITY.—The term ‘gender
14 identity’ means the gender-related identity, appear-
15 ance, mannerisms, or other gender-related character-
16 istics of an individual, regardless of the individual’s
17 designated sex at birth.

18 “(3) INCLUDING.—The term ‘including’ means
19 including, but not limited to, consistent with the
20 term’s standard meaning in Federal law.

21 “(4) SEX.—The term ‘sex’ includes—

22 “(A) a sex stereotype;

23 “(B) pregnancy, childbirth, or a related
24 medical condition;

1   “(C) sexual orientation or gender identity;

2   and

3   “(D) sex characteristics, including intersex

4   traits.

5   “(5) SEXUAL ORIENTATION.—The term ‘sexual

6   orientation’ means homosexuality, heterosexuality, or

7   bisexuality.

8   “(b) RULES.—In a covered title referred to in sub-

9   section (a)—

10   “(1) (with respect to sex) pregnancy, childbirth,

11   or a related medical condition shall not receive less

12   favorable treatment than other physical conditions;

13   and

14   “(2) (with respect to gender identity) an indi-

15   vidual shall not be denied access to a shared facility,

16   including a restroom, a locker room, and a dressing

17   room, that is in accordance with the individual’s

18   gender identity.”; and

19   (3) by inserting after section 1105 the fol-

20   lowing:

21   **“SEC. 1106. RULES OF CONSTRUCTION.**

22   “(a) SEX.—Nothing in section 1101 or the provisions

23   of a covered title incorporating a term defined or a rule

24   specified in that section shall be construed—

1   “(1) to limit the protection against an unlawful
2   practice on the basis of pregnancy, childbirth, or a
3   related medical condition provided by section 701(k);
4   or

5   “(2) to limit the protection against an unlawful
6   practice on the basis of sex available under any pro-
7   vision of Federal law other than that covered title,
8   prohibiting a practice on the basis of sex.

9   “(b) CLAIMS AND REMEDIES NOT PRECLUDED.—
10   Nothing in section 1101 or a covered title shall be con-
11   strued to limit the claims or remedies available to any indi-
12   vidual for an unlawful practice on the basis of race, color,
13   religion, sex (including sexual orientation and gender iden-
14   tity), or national origin including claims brought pursuant
15   to section 1979 or 1980 of the Revised Statutes (42
16   U.S.C. 1983, 1985) or any other law, including a Federal
17   law amended by the Equality Act, regulation, or policy.

18   “(c) NO NEGATIVE INFERENCE.—Nothing in section
19   1101 or a covered title shall be construed to support any
20   inference that any Federal law prohibiting a practice on
21   the basis of sex does not prohibit discrimination on the
22   basis of pregnancy, childbirth, or a related medical condi-
23   tion, sexual orientation, gender identity, or a sex stereo-
24   type.

1 **“SEC. 1107. CLAIMS.**

2 “The Religious Freedom Restoration Act of 1993 (42
3 U.S.C. 2000bb et seq.) shall not provide a claim con-
4 cerning, or a defense to a claim under, a covered title,
5 or provide a basis for challenging the application or en-
6 forcement of a covered title.”.

7 **SEC. 10. HOUSING.**

8 (a) FAIR HOUSING ACT.—The Fair Housing Act (42
9 U.S.C. 3601 et seq.) is amended—

10 (1) in section 802 (42 U.S.C. 3602), by adding
11 at the end the following:

12 “(p) ‘Gender identity’, ‘sex’, and ‘sexual orientation’
13 have the meanings given those terms in section 1101(a)
14 of the Civil Rights Act of 1964.

15 “(q) ‘Race’, ‘color’, ‘religion’, ‘sex’ (including ‘sexual
16 orientation’ and ‘gender identity’), ‘handicap’, ‘familial
17 status’, or ‘national origin’, used with respect to an indi-
18 vidual, includes—

19 “(1) the race, color, religion, sex (including sex-
20 ual orientation and gender identity), handicap, fa-
21 milial status, or national origin, respectively, of an-
22 other person with whom the individual is associated
23 or has been associated; and

24 “(2) a perception or belief, even if inaccurate,
25 concerning the race, color, religion, sex (including
26 sexual orientation and gender identity), handicap,

1 familial status, or national origin, respectively, of the
2 individual.”;

3 (2) in section 804, by inserting “(including sex-
4 ual orientation and gender identity),” after “sex,”
5 each place that term appears;

6 (3) in section 805, by inserting “(including sex-
7 ual orientation and gender identity),” after “sex,”
8 each place that term appears;

9 (4) in section 806, by inserting “(including sex-
10 ual orientation and gender identity),” after “sex,”;

11 (5) in section 808(e)(6), by inserting “(includ-
12 ing sexual orientation and gender identity),” after
13 “sex,”; and

14 (6) by adding at the end the following:

15 **“SEC. 821. RULES OF CONSTRUCTION.**

16 “Sections 1101(b) and 1106 of the Civil Rights Act
17 of 1964 shall apply to this title and section 901, except
18 that for purposes of that application, a reference in that
19 section 1101(b) or 1106 to a ‘covered title’ shall be consid-
20 ered a reference to ‘this title and section 901’.

21 **“SEC. 822. CLAIMS.**

22 “Section 1107 of the Civil Rights Act of 1964 shall
23 apply to this title and section 901, except that for pur-
24 poses of that application, a reference in that section 1107

1 to a ‘covered title’ shall be considered a reference to ‘this
2 title and section 901’.”.

3 (b) PREVENTION OF INTIMIDATION IN FAIR HOUS-
4 ING CASES.—Section 901 of the Civil Rights Act of 1968
5 (42 U.S.C. 3631) is amended by inserting “(including sex-
6 ual orientation (as such term is defined in section 802 of
7 this Act) and gender identity (as such term is defined in
8 section 802 of this Act)),” after “sex,” each place that
9 term appears.

10 **SEC. 11. EQUAL CREDIT OPPORTUNITY.**

11 (a) PROHIBITED DISCRIMINATION.—Section
12 701(a)(1) of the Equal Credit Opportunity Act (15 U.S.C.
13 1691(a)(1)) is amended by inserting “(including sexual
14 orientation and gender identity),” after “sex”.

15 (b) DEFINITIONS.—Section 702 of the Equal Credit
16 Opportunity Act (15 U.S.C. 1691a) is amended—

17 (1) by redesignating subsections (f) and (g) as
18 subsections (h) and (i), respectively;

19 (2) by inserting after subsection (e) the fol-
20 lowing:

21 “(f) The terms ‘gender identity’, ‘sex’, and ‘sexual
22 orientation’ have the meanings given those terms in sec-
23 tion 1101(a) of the Civil Rights Act of 1964.

24 “(g) The term ‘race’, ‘color’, ‘religion’, ‘national ori-
25 gin’, ‘sex’ (including ‘sexual orientation’ and ‘gender iden-

1 tity’), ‘marital status’, or ‘age’, used with respect to an
2 individual, includes—

3 “(1) the race, color, religion, national origin,
4 sex (including sexual orientation and gender iden-
5 tity), marital status, or age, respectively, of another
6 person with whom the individual is associated or has
7 been associated; and

8 “(2) a perception or belief, even if inaccurate,
9 concerning the race, color, religion, national origin,
10 sex (including sexual orientation and gender iden-
11 tity), marital status, or age, respectively, of the indi-
12 vidual.”; and

13 (3) by adding at the end the following:

14 “(j) Sections 1101(b) and 1106 of the Civil Rights
15 Act of 1964 shall apply to this title, except that for pur-
16 poses of that application—

17 “(1) a reference in those sections to a ‘covered
18 title’ shall be considered a reference to ‘this title’;
19 and

20 “(2) paragraph (1) of such section 1101(b)
21 shall apply with respect to all aspects of a credit
22 transaction.”.

23 (c) RELATION TO STATE LAWS.—Section 705(a) of
24 the Equal Credit Opportunity Act (15 U.S.C. 1691d(a))

1 is amended by inserting “(including sexual orientation and
2 gender identity),” after “sex”.

3 (d) CIVIL LIABILITY.—Section 706 of the Equal
4 Credit Opportunity Act (15 U.S.C. 1691e) is amended by
5 adding at the end the following:

6 “(l) Section 1107 of the Civil Rights Act of 1964
7 shall apply to this title, except that for purposes of that
8 application, a reference in that section to a ‘covered title’
9 shall be considered a reference to ‘this title’.”.

10 **SEC. 12. JURIES.**

11 (a) IN GENERAL.—Chapter 121 of title 28, United
12 States Code, is amended—

13 (1) in section 1862, by inserting “(including
14 sexual orientation and gender identity),” after
15 “sex,”;

16 (2) in section 1867(e), in the second sentence,
17 by inserting “(including sexual orientation and gen-
18 der identity),” after “sex,”;

19 (3) in section 1869—

20 (A) in subsection (j), by striking “and” at
21 the end;

22 (B) in subsection (k), by striking the pe-
23 riod at the end and inserting a semicolon; and

24 (C) by adding at the end the following:

1 “(l) ‘gender identity’, ‘sex’, and ‘sexual orientation’
2 have the meanings given such terms under section 1101(a)
3 of the Civil Rights Act of 1964; and

4 “(m) ‘race’, ‘color’, ‘religion’, ‘sex’ (including ‘sexual
5 orientation’ and ‘gender identity’), ‘economic status’, or
6 ‘national origin’, used with respect to an individual, in-
7 cludes—

8 “(1) the race, color, religion, sex (including sex-
9 ual orientation and gender identity), economic sta-
10 tus, or national origin, respectively, of another per-
11 son with whom the individual is associated or has
12 been associated; and

13 “(2) a perception or belief, even if inaccurate,
14 concerning the race, color, religion, sex (including
15 sexual orientation and gender identity), economic
16 status, or national origin, respectively, of the indi-
17 vidual.”; and

18 (4) by adding at the end the following:

19 **“§ 1879. Rules of construction and claims**

20 “Sections 1101(b), 1106, and 1107 of the Civil
21 Rights Act of 1964 shall apply to this chapter, except that
22 for purposes of that application, a reference in those sec-
23 tions to a ‘covered title’ shall be considered a reference
24 to ‘this chapter’.”.

1   (b) TECHNICAL AND CONFORMING AMENDMENT.—
2 The table of sections for chapter 121 of title 28, United
3 States Code, is amended by adding at the end the fol-
4 lowing:

“1879. Rules of construction and claims.”.

○